

in podobarske skupine (učitelja E. Cigoj in C. Mis). Povsodi nahajamo zastopane razne tehnike in manére — tu svinčnik, tam kreda, tu tuš, tam barva — v toliki mnogovrstnosti, da bi trebalo ure, da človek pogleda to obilico. Poleg risarij, ki so v tako častnem številu zastopane, vidimo v bujni raznoličnosti razpostavljene proizvode iz raznih delavnic in ateljejev.

Pletarski oddelek (delovodja J. Baran) kaže raznovrstno pletarsko robo, pričeni z navadno košarico in končavši z objekti, ki so namenjeni nakitju in salonu; tudi razni stoli, pleteni iz vrbovih šib, pisarniški koši itd. so razvrščeni po raznih kotih dveh dvoran.

Mizarski oddelek (učitelj E. Cigoj in delovodja I. Tratnik) ima jako raznolične predmete iz smrekovega, bukovega, orehovega in hrastovega lesa, kakor omare, pisalne mize, jedilne mize, stole, urno omarico, nakitne omarice, predmete s kovinskimi in lesenimi intarzijami, stole itd.

Strugarski oddelek (delovodja I. Stirn) predočuje obilno strugarskega drobiža, razno orodje, škatlje, posode, krožnike, pisalnike itd., osobito pa veliko posteljo, ki je sestavljena skoraj izključno iz struženih delov. Tudi kovinski tisek je v nekaterih proizvodih zastopan.

Rezbarski oddelek (učitelja C. Mis in J. Springer) je zastopan z obilnimi rezbarijami v mehkem in trdem lesu; ornamenti raznih slogov in dob, okvirji, konzole, grbi itd. se vrste v velikem številu. Nekateri objekti so tudi pozlačeni in barvani. Tu sem spadajo tudi predmeti, ki so bili narejeni v oddečku za modeliranje (učitelj C. Mis). V mehki ilovici, deloma tudi žgani, in v gipsu se nam predstavlja bogata zbirka del ornamentalne in tudi figuralne smeri.

Oddelek za figuralno podobarstvo (učitelja A. Gangl in J. Springer) izpostavlja razne človeške dele, noge, roke, glave in cele podobe, večinoma nabožnega značaja, n. pr. madone, razpela itd. v ilovici in lesu.

Šola za umetno vezenje in čipkarstvo je bila nastanjena v posebni dvorani. Razne risarije iz prostoročnega in strokovnega risanja (učitelj Alojzij Šubic) krijejo stene, na mizah pa leže stoteri predmeti ženske ročne umetnosti; vse glavne tehnike so zastopane z vzornimi prti ali pa z dovršenimi praktičnimi oziroma nakitnimi predmeti. Od takozvane Holbeinove tehnike pa do bogatega zlatega vezenja in slikanja z iglo so primerno zastopane (učiteljice M. Hlavka, A. Schmiedt in T. Wennig). Posebno pa se odlikujejo razne društvene zastave, ki so bile narejene v atelje-oddelku, kakor zastava c. kr. nižje gimnazije v Ljubljani, zastava „Slov. zidarskega in tesarskega društva v Ljubljani“, pevskega društva „Hajdrih“ na Proseku in „Slovenskega bralnega društva v Trzinu“. Deloma v narodnih barvah so zastave bogato okrašene bodisi s svilo, bodisi z zlatom in pričajo o veliki pridnosti in spretnosti učenk.

To so glavni podatki te zanimive in poučne razstave. V podrobnosti se ne moremo spuščati, ker drugače bi morali napisati celo knjigo o teh delih — ki vnovič dokazujejo pomen našega največjega obrtnega zavoda in nadarjenost slovenske mladine.

Jezikov nauk v prvem šolskem letu.

(Jakob Dimnik.)

6. vaja.

a — a.

Angelj.

Bog je ustvaril tudi brezštevila nevidna duhovna bitja, namreč angelje. Bog je angelje ustvaril, da bi ga spoznali, častili, ljubili, molili, mu služili in ljudi varovali. Angelje, ki varujejo ljudi, imenujemo angelje varuhe. Angelje varuhe moramo častiti, se jim priporočati in jih slušati.

Angelj varuh.

(Pripovedka.)

V ozki ulici v temni kleti je stanoval ubog, bolan deček Mirko. Od mladih časov že plega. Le ako je najbolj zdrav, more se na bergljah malo semtertja premikati in to je vse. Samo nekaj dni v letu prisije svetlo solnce kake pol ure v klet. Ubogemu dečku so taki dnevi prazniki. Zadovoljno sedi in se pusti od solnce obsevati. Ogleduje rdečo kri skozi kožo svojih prstov, katere drži pred obrazom. Ko se skrrije solnce, vsklikne vsakokrat: „Danes sem videl preljubo solnce!“ Gozda ni nikoli videl. Njegovo krasno pomladno zelenjavo pozna le toliko, da mu je sosedov sin prinesel prvo bukovo vejico. To si drži nad glavo ter sanjari, da se sprehaja v bukovem gozdu, kjer sije ljubo solnce in kjer prepevajo ljube ptičice.

Nekoč mu prinese sosedov deček več poljskih cvetic. Med temi je bila ena, ki je imela korenine. Deček jo vsadi v cvetlični lonec in postavi tega pred svojo posteljo. Ker deček na to cvetico skrbno pazi, raste ne samo isto leto, ampak tudi poznejša leta. Ona je ubogemu dečku najkrasnejši vrt, njegov zaklad na zemlji. Zaliva ji skrbno in pazi, da jo vsi solnčni žarki, kateri so prisijali v klet, obsijejo. Samo cvetica razveseljuje dečka. Veseli ga v sanjah; cveté in pošilja lepo vonjavo le njemu. Na njo se ozira deček, ko nekega dne mirno v Gospodu zaspi.

Komaj mirno v Gospodu zaspi, zagleda svojega angelja varuha pri postelji stati. Le-ta vzame dečka v svoje naročje, razpne svoji beli peruti ter leti z njim čez vse one prostore, katere je deček imel najrajši. Odruga tud nekaj cvetic, katere prinese Bogu, da bi v nebesih še lepše cvetele kot na zemlji. Kmalu prinese angelj varuh dečka v nebesa. Ljubi Bog pritisne mrtvega dečka k svojemu srcu, in ta dobi peruti kot drugi angelji. Cvetice, katere mu je angelj prinesel, blagoslovi, a cvetico, ki je bila dečku najljubša, poljubi in ona dobi glas in popeva v splošni radosti. In deček in cvetica sta popevala v družbi angeljev, izmed katerih so bili nekateri prav blizu Boga, drugi zopet bolj in bolj oddaljeni, a vsi enako srečni.

Mirko je bil dober deček; dasi vedno bolan, vendar ni nikdar tožil čez svoj žalostni stan, vse bolečine in trpljenje je volno prenašal. Prejel je zato nebeško plačilo. Bog ga je poklical k sebi in sedaj se raduje v družbi angeljev in svetnikov.

Izpraševanje vsebine.

Angelj varuh.

(Pripovedka.)

Visoko v gorovji, katero obdaja neki v prejšnjih časih znamenit trg na Koroškem, stoji skromna koč. V njej je prebivala uboga, pa pridna družina.

Najstarejši sin, desetletni Jožek ali „Pepček“, kakor so ga klicali oče in mati, bil je veselje in nada roditeljev. A starši imajo zahvaliti edino le njegovega angelja varuha, da ga jima ni vzela zgodnja, strašna smrt.

Bilo je neko nedeljo popoldan ob času, ko otroci tako radi zahajajo v gozd in na gorske trate, ker vedo, da jih tam čaka obilno modrih črnic ali rudečih jagodic in malinj. Dan je bil lep. Kako bi se tedaj mogel premagati živahni Jožek, da bi ne stopil k materi, se je prijel in jo laskavo prosil: „Mama, prosim, ali smem iti v malinje? — Jelite, da smem?“

No, ni mu bilo treba dolgo prositi. Mati so mu radi dovolili. Ko pa sliši mlajši sin, ki je še komaj dobro hoditi znal, da gre brat v malinje, začne tudi on prositi: „Mama, jaz pojdem tudi po malinje.“

Da ni joka in solz, rečejo torej mati Jožeku, naj vzame tudi majhnega brata, Karola, s seboj, pa naj dobro pazi nanj.

Veselo se podata mlada gorjančka po ozkih stezah proti tratam, kjer sta vedela, da najdeta zaželjene sladke paše. Dalj časa se že plazita okoli. Zdaj se z radostnim vsklikom spustita na šop grmovja, od koder se jima smehlja nasproti vse polno rudečih jagod, zdaj se zopet oprezno muzata skoz grmovje, ki ju grabi za obleko in nogo.

Predno da zapazita, dospeta pod velikansko skalovje. In tam — začuden „ah“ se sliši iz ust starejšega dečka. Toliko in tako lepih malinj se nista videla. Hlastno jih obira večji deček, med tem ko se njegov majhni bratec, od nenavadnega plezanja in od vročine že ves vspehan in utrujen vsede na tla.

A kaj je to?

Naenkrat Jožeka nekdo kliče po imenu: „Jožek!“ Deček se ozre, se oglasi, vpraša, kdo da ga kliče. Pa ni videti nikogar in nikdo ne odgovori. Tudi njegov bratec je slišal klicati. Z velikimi očmi gleda okrog sebe, in ker nikogar ne zapazi, skoči kvišku in se prijame brata.

Ta se nekoliko preišlja, kaj naj bi storil: ali naj zbeži, ali naj dalje obira malinje. Pa malinje so prevabljive. Začne jih z nova nabirati. Toda čuj! Jasno in razločno se zopet sliši njegovo ime „Jožek!“

Oba spreleti strah. Mali bratec, v drugič zaslišavši ta klic, jame siliti domu. Hitro zapustita skrivnostno mesto. In zdaj, o groza! Komaj odmakneta pete, nastane za njima grozovit polom in pok. Strašno zatrešči in zemlja se strese. Vsa plaha in skoro brez sape dospeta fanta do domače koč.

In kaj se je zgodilo? — Velikanska skala se je bila utrgala in telebnila ravno na mesto, kjer sta dečka nabirala malinje. Le trenutek naj bi se še bila mudila pod skalo, in skala bi štrlela kakor nagrobni kamen nad njihovima zmečkanima truploma.

Minulo je štirinajst let od tiste dobe. Starejši deček je postal vrl mladenič, ki se je kot novomašnik pri prvi sveti daritvi Bogu zahvalil zato, da ga je po angelju varuhu obvaroval zgodnje strašne smrti.

Ponavljjanje vsebine na stavljenja vprašanja.

Angelj budí.

(Pesem.)

(Glej Slavček I. stran 2.)

Iskanje glasu; pisana in tiskana črka kakor pri „o“.

Pisanje po taktu: a, 1, okroglo gor, 2, gor, 3, ven!

Pismena vaja: Iz besed, ki se nahajajo v Abecedniku, se snujejo stavki in zapišejo n. pr.: Pišem svoji mami = — — mami; mama ima um; on in ona sta pridna = on in ona — —; on nima uma; i. t. d.

Vaja v čitanji iz stenske table in iz Abecednika.

7. vaja.

U — V.

Voz.

(Popis.)

Voz rabi voznik, kmetovavec i. t. d. Vozove dela kolar iz lesa. Spredaj ima voz uje. Voz ima štiri kolesa ter sprednji in zadnji konec. Spredaj je uje (štanga). Zadaj na ujesu je stopica (trikelje). Na stopico se pripne potega (vaga). Voz ima dve osi, sprednjo in zadnjo. Na nju se natakmeta kolesi. Kolesa so ob stani, spredaj in zadej. Sredi voza je sora. Sora veže sprednji in zadnji konec voza. Voz ima pód (desko), da ne padejo stvari z voza. Na vsaki strani voza je lestva. Lestva sloni na ročicah.

Neubogljivi Tonček.

(Pripovedka.)

Mali Tonček je bil divji, neubogljiv otrok. Oče so mu večkrat prepovedali, da se ne sme obešati na vozove. Tonček ni ubogal očeta. Nekega dne se je zopet obesil zadej na voz, ki je dirjal po cesti. Tončeku uide noga v kolo. Noga se mu je zlomila. Tonček je moral prestati velike bolečine. Tonček je postal hrom (kruljev.)

Kdor ne uboga,
tepe ga nadloga.

Konjiček.

(Pesem.)

(Glej Slavček I. stran 17.)

Iskanje glasu, pisana in tiskana črka — kakor pri prejšnjih vajah.

Pisanje po taktu: v, 1, okroglo gor, 1, kljukica ven!
Pismena vaja, kakor pri o.

Vaja v čitanji iz stenske table in iz Abecednika.

Uganka.

Štiri sestre tekó paroma druga za drugo, pa nobena ne more druge ujeti; kaj je to? (Kolesa pri vozu.)

8. vaja.

U — R.

Raglja.

Veliki teden se otroci radi igrajo z ragljo. Poglejte, taka-le je! Raglja je lesena. Ta raglja je igrača. Imamo pa tudi velike raglje, ki pa niso igrače, ampak nas spo-

minjajo veliki teden na trpljenje našega odrešenika Jezusa Kristusa, kateri je za nas trpel, na križu umrl, bil v grob položen in potem iz groba vstal. V znak žalosti in v spomin na Jezusovo trpljenje zavežejo na veliki četrtek zvonove in iz zvonika se oglašajo žalostni glas raglje. Ko slišite iste dneve žalostni glas raglje mesto veselega zvonjenja, spominjajte se trpljenja Jezusa Kristusa, hodite pridno v cerkev in pobožno molite.

Sirota Rozika.

(Pripovedka.)

V velikih mestih, kjer je veliko bogastva, še več pa revščine, prodajajo otroci ubogih staršev razne reči, da si zaslužijo kaj denarja.

Bila je huda zima in že se je mračilo, ko je šla Rozika bosa in gologlava po cesti. Imela je pač šlape na nogah, ko je šla od doma, a kaj ji je to koristilo! Bile so ji prevelike in ko se hoče ogniti vozu, izgubi eno, drugo ji pa odnese poreden deček.

Ker je bosa in ker je zelo mrzlo, zebe ubogo Roziko. Nogi postaneta že rdeči in višnjevi od mraza. V pletenici ima razne igrače, kot raglje, konjičke i. t. d., kakor tudi več škatljic žveplenk na prodaj. Ves dan že blodi po mestu, pa nič ne proda. Zaradi tega in ker je izgubila šlape, se boji iti domov. Nikdo jo nima doma rad, vse jo suje, imela je namreč mačevo.

Od mraza vsa otrpna se vsede v kot dveh hiš. Nogi potegne pod krilce, a zebe jo še bolj. Tudi roke ima že vse trde od mraza. Oh! Ena žveplenica bi jo gotovo nekoliko ogrela, ko bi si jo le upala užgati. Eno vzame, jo potegne in „rrr!“ kako to lepo gori! Res si roki nekoliko ogreje, ko si pa hoče še nogi ogreti, ugasne žveplenica in Rozika sedi zopet v temi.

Prižge drugo, tretjo ter sanja pri tem o topli sobi, pečenki in drugo. Slednjič vidi celo v blišči plamena svojo mamico, katera jo je zelo rada imela.

„Mama“, vsklikne uboga Rozika, „vzemite me seboj!“ Mamica se vsa sveti in še nikdar ni bila tako lepa in tako velika. Zdaj vzame Roziko v svoje naročje in v srčnem veselju zleti kvišku. Rozika ne čuti več mraza, ne lakote, ne strahu — bila je pri Bogu.

Drugi dan dobé siroto Roziko z rdečimi lici in smehljajočim obrazom — mrtvo in zmrznjeno. Poleg nje pa dobé pogorele žveplenice. Hotela se je ogreti, rekli so ljudje. Nihče pa ni vedel, kako sladko je sanjala uboga deklica. —

Roziki so umrli-mati; dobila je mačevo. Pretrpela je veliko hudega na svetu. Mraz, lakota in tepež je bilo pri njej nekaj vsakdanjega. Vendar je ostala pridna, poštena in pobožna ter se spominjala lepih naukov svoje ljube matere, katera jo je zelo ljubila. Zmrznila je na cesti, vendar pri tem ni nič trpela, ampak v lepih sanjah je šla k Bogu, zakaj:

Mladine najlepša lepota je ta:
nedolžnost, ponižnost pa zlahtnost srca.

Na grobu mamice.

(Memoriranje.)

Pojdi, pojdi dete,	Išči med grobovi,
kamor žene te srce,	išči tisto jamico,
pojdi tja na božjo njivo,	ki zagrebela je prezgodaj
ker v grobovih mrtvi spé.	tvojo dobro mamico.

Tam poklekni k grobu,
toči, toči mi solzé,
da izjokaš se pri mami
in utolažiš si gorje.

Ona te bo čula,
gledala z nebes na té,
za-te bo Boga prosila,
posušila ti solzé.

Potlej roki skleni,
moli za-se in za njo,
da, ko tebe smrt poseče,
prideš k mamici v nebo.

„Angeljček“.

Sirota.

(Memoriranje.)

Nebo zakriva črn oblak
in moje srce — toge mrak.
Nikogar ni, nikogar ni,
ki naj mi lice razvedri.

Oh, ateja in mamico
zagrebli so mi v jamico;
nikogar ni, nikogar ni,
ki naj mi lice razvedri.

Od doma so odgnali me,
po svetu so poslali me. —
Nikogar ni, nikogar ni,
ki naj mi lice razvedri.

„Angeljček“.

Iskanje glasu itd. — kakor pri prejšnjih vajah.

Pismena vaja. Iz besed, ki se nahajajo v Abecedniku, se snujejo stavki in zapišejo: rama me boli = ra-ma — —; rana ura, zlata ura = rana ura, — ura; narava je lepa = narava — — i. t. d.

(Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Druga nemška vadnica za slovenske občne ljudske šole. Spisala H. Schreiner, ravnatelj, in dr. J. Bezjak, profesor na c. kr. učiteljski šoli v Mariboru. Velja vezana 1 K 60 vinarjev. Na Dunaju. V cesarsko-kraljevi zalogi šolskih knjig. 1899. Str. 338. — To je torej nadaljevanje „Prve nemške vadnice“, ki sta jo spisala ista pisatelj, in o kateri smo svoj čas obširneje izpregovorili. Le-te „Druge vadnice“ prilična obilnost izvira odtod, ker je nje gradivo proračunjeno za dve šolski leti ter zategadelj razpada na dva oddelka, izmed katerih ima vsak svoj slovarček, a vrhutega je dodejan na koncu knjige alfabetski slovarček.

Kako razborito sta uredila pisatelja knjigo, prav po Komenskega vzoru (prim. „Orbis pictus“!) pouk v tujščini družec z nazornim poukom na podlagi „Stenskih slik“, ki jih je izdal Jansky v Taboru, kako sta sestavila prvi del iz osmih, drugi del iz desetih takih slik („Garten und Feld“, „das Dorf“, „der Garten im Sommer“ itd.), in kako vsaka izmed teh slik zopet razpada v tri oddelke, namreč a) nazorni pouk, b) slovnico, c) berila — o vsem tem kakor tudi o metodiškem razpravljanju nazornih slik, slovnice in beril nas poučujeta pisatelja sama v brošurici: „Anleitung zum Gebrauche des Zweiten deutschen Übungsbuches für slovenische allgemeine Volksschulen“. Preis broschiert 40 h. Wien. Kaiserlich-königlicher Schulbuchverlag. 1899. Str. 27. To knjižico bi morali po našem mnenju šolski nadzorniki in voditelji onim učiteljem, ki bodo po „Vadnici“ poučevali, ne le priporočati, ampak jim jo naravnost intimirati; kajti v rokah nekega ali zlovoljnega učitelja seveda tudi inženiozno učilo Schreinerjevo-Bezjakovo ne bi imelo zaželjenega uspeha, kakor je ni metode na svetu, ki se po zlovoljnemu in zagovednemu ne bi dala patvoriti v karikaturno spako. In baš analitiška metoda, ki sta jo Schreiner in Bezjak tako lepo izkoristila za nemški pouk na naših ljudskih šolah, dasi je edino pametna in uspešna pri jezikovnem pouku, in dasi so bili vsi imenitni pedagogi vseh časov nje pristaši, ima vključ vsemu temu toliko očitih in prikritih, deloma zlovoljnih, deloma nerazsodnih nasprotnikov, da jo je treba nekaterim, ki jo mrže zlasti iz komodnosti, kar naravnost oktroirati. — Te dni je na